

MAKILANDIAKO TXOTXONGILOAK

Jaun Kristobal eta Andere Rositaren TRAGIKOMEDIA

TXOTXONGILO FARTSA, SEI KOADRO ETA OHAR BATEAN EMANA

(BERTSIO LABURTUA)

Egilea: Federico García Lorca

Itzultzailea: [Jokin de Pedro](#)

Zenbait datu

Federico García Lorca-ren obra baten itzulpena da berau, 1994.ean Getxoko Aixerrotako institutuan antzezteko egin. Beren-beregi egindako txotxongilo batzuk erabiliz antzeztu zieten institutuko ikasle batzuek inguruko eskoletako umeei. Jatorrizko obraren izena, berriz, hauxe da: Los Títeres de Cachiporra: Tragicomedia de Don Cristóbal y la Señá Rosita (Farsa guiñolesca en seis cuadros y una advertencia). Jatorrizko testuan agertzen diren zenbait kanta <gehienak> edo itzuli edo Euskal Herriko herri kanta batzuekin ordezkatu ditut (hala nola "Ni naiz kapitan pilotu"); inoiz erdarazko orijinala utzi izan dut (Con el vito, vito...), Andaluziako kutsuari zelanbait eustearren. Hemen dagoena bertsio laburtua da, antzezteko eta ulertzeko samurragoa dena. Beste honetan: [bertsio osoa](#) aurkituko duzue.

Laburpena

Txotxongiloen munduan gaude, Andaluziako herri batean. Jaun Kristobal, edo Kristobita, askok deitzen dioten bezala, gizon tripaundia eta beldurgarria da. Nahi duena egin behar du beti, eta jende guztia bere inguruan eduki behar du berari obeditzen, bera zerbitzatzan... Oraingoan Rositarekin ezkondu behar duela sartu zaio buruan, eta horixe lortu behar du nola edo hala. Baina Rosita txoriburuak beste norbait maite omen du... ala ez du maite?

PERTSONAIK

(Eskenan agertu ahala)

ELTXOA
ROSITA
AITA
KOKOLITXE
KOTXEZAINA
JAUN KRISTOBITA
MORROIA
ORDUA
MUTIL GAZTEAK
KONTRABANDISTAK
ESPANTANUBLOS tabernaria
CURRITO Puertokoa
KANTSAGARRI zapataria
FIGARO bizargina
ZITAL BAT
HORIZ JANTZITAKO NESKATXA
ESKALE ITSUA
NESKATILAK
AKOLITOA
GONBIDATU ZUZINAK
EHORZKETAKO ABADEAK
SEGIZIOA

LEHEN KOADROA

Andre Rositaren etxeko sala. Atze-atzean, burdin-hesia eta atea.
ROSITA arrosaz jantzita dago. Teloia igotean, bastidore handi baten
aurrean jezarrita dago, bordatzen.

ROSITA *(Puntadak kontatuz.)*

Bat, bi, hiru, lau... *(Ziztadaz min hartuta.)* Ai! *(Atzamarra
ahora daroala.)* Lau bider ziztatu naiz jadanik «Neure aita
maiteari» honen azken *i*-an. Kainamazoa lanbide zaila da,
benetan. Bat, bi... *(Jostorratza soltatzen du.)* Ai, hau
ezkontzeko gogo! *(Jaikitzen da.)* Eta bizarginaren alaba

bere leihotik azaltzen denean, esango diot: «Ezkondu behar dut, baina zuk baino lehenago, askoz ere lehenago». *(Kanpoan txistu-hotsa.)* Ai, ai, ai, neure mutila! *(Korrika, burdin-hesira abiatzen da.)*

AITA *(Kanpoan.)*

Rositaaaaaa!

ROSITA *(Ikaraturik.)*

Zeeeeeeer!

(Txistu-hots are ozenagoa. Arineketari eman, bastidorearen aurrean jazarri eta burdin-hesira musuak jaurtitzen ditu.)

AITA *(Sartzen delarik.)*

Bordatzen ote zenbiltzan jakin gura nuen... Bordatu, ene alabatxoa, bordatu, horretatik jaten dugu eta! Ai, dirua dela eta ez dela zelako estutasunak gureak! Zure osaba Artzipresteak herentzian utzi zizkigun ondasunetatik ez zaigu apurrik ere gelditzen.

ROSITA

Ai, hura bizarra osaba Artziprestearena! Ederra zen, gero! *(Txistu-hotsa kanpotik.)* Eta ederto egiten zuen txistu! Hain ederto!

AITA

Baina, alaba, zer diozu? Zoratu al zara?

ROSITA *(Urduri.)*

Ez, ez... Zera... erratu egin naiz.

AITA

Ai, Rosita, hauek estutasunak! Lur jota gaude! Gureak egingo du! *(Zapia atera eta negarrari ematen dio.)*

ROSITA *(Negarrez.)*

Ba..., bai..., zuk..., nik...

AITA

Ezkondu nahi bazenu, behintzat, beste kuku batek joko liguke soinua; baina irudipena daukat oraindik...

ROSITA

Ni desiratzen nago, baina.

AITA

Bai?

ROSITA

Baina, ez al zara konturatu? Gizonok ez zarete batere zorrotzak!

AITA

Ba, ezin hobeto datorkit, ezin hobeto!

ROSITA

Ni... ilea handikiro orraztu eta aurpegian kolorea ematearren...

AITA

Beraz, ados zaude?

ROSITA (*Moja baten planta irrigarria eginez.*)

Bai, aita.

AITA

Ez zaizu damutuko, gero!

ROSITA

Ez, aita.

AITA

Eta nire esanak beteko dituzu beti?

ROSITA

Bai, aita.

AITA

Ba, horixe jakin nahi nuen. (*Mutisa eginez.*) Salbatu naiz kiebratik. Salbatu naiz! (*Badoa.*)

ROSITA

Zer esan nahi ote du «Salbatu naiz kiebratik. Salbatu naiz» horrek? Ze, Kokolitze nire mutilagunak guk baino diru gutxiago dauka. Askoz ere gutxiago! Amagandik hiru hogerleko eta irasagar kaxa bat heredatu zituen eta... besterik ezer ere ez! Ai! Baina maite dut, maite dut, ezer baino gehiago maite dut! (*Hau guzti hau azkar-azkar esanaz. Arineketan doa eta burdin-hesian zehar zapi arrosa luze bat astintzen du.*)

KOKOLITXEREN AHOTSA (*Abestuz, gitarraz lagunduta.*)

Airez aire dabilzan
orbel iheskorak
dira zure hasperen
gazi ta gozoak.

ROSITA (*Abestuz.*)

Airez aire dabilzan
orbel iheskorak
dira zure hasperen
gazi ta gozoak. («*Triste bizi naiz eta...*»)

KOKOLITXE (*Burdin-hesira azalduz.*)

Nor da?

ROSITA (*Abaniko batez aurpegia estalita eta ahotsa eraldatuz.*)

Jende ona, bakez datorrena.

KOKOLITXE

Menturaz, Rosita deritzona bizi da etxe honetan?

ROSITA

Bainuak hartzen dihardu.

KOKOLITXE (*Aldegiteko keinua eginez.*)

On egin diezaiotela.

ROSITA (*Aurpegia agertuz.*)

Aldegin behar ote zenuen?

KOKOLITXE

Ezin izango nuen. (*Lausengari.*) Zure ondoan nagoela,
hankek berunezkoak dirudite.

ROSITA

Ba al dakizu gauza bat?

KOKOLITXE

Zein?

ROSITA

Ai, ezin, ez naiz ausartzen!

KOKOLITXE

Ausar zaitetz!

ROSITA (*Serio-serio.*)

Hara, ez dut emakume lotsagaldua izan nahi.

KOKOLITXE

Baita nik ondo iritzi ere.

ROSITA

Hara, kontua zera da...

KOKOLITXE

Amaitu behingoz!

ROSITA

Abanikoan ostenduko naiz.

KOKOLITXE (*Berantetsirik.*)

Baina, emakumea...!

ROSITA (*Aurpegia estalirik.*)

Zurekin ezkondu behar dudala.

KOKOLITXE

Zer diozu, baina?

ROSITA

Entzuten duzuna!

KOKOLITXE

Ai, Rosita!

ROSITA

Lehenbailehen...

KOKOLITXE

Lehenbailehen eskutitz bat idatziko dut Parisera haur bat eskatuz...

ROSITA

Aizu, Parisera ezelan ere ez, nik ez dut nahi frantsesen modukoa izatea, beti txau, txau eta txau.

KOKOLITXE

Orduan...

ROSITA

Madrilera eskatuko dugu.

KOKOLITXE

Zure aitak badaki, apika?

ROSITA

Baimena ere eman dit! *(Abanikoa kendu egiten du.)*

KOKOLITXE

Ai ene Rosita! Zatoz! Zatoz! Erdu hona!

ROSITA

Ez zaitez aztoratu, arren.

KOKOLITXE

Oinazpieran kilikiliak ditudala iruditzen zait. Hurbil zaitez.

ROSITA

Ez, ez; urrunetik emango dizkizut patxoak. *(Urrunetik musuka dihardute. Txilin-hotsa.)* Beti berdin! Orain jendea dator. Gauera arte!

KRISTOBITA

Izan ere, herriko nesikatorik politena da.

ROSITA *(Gonarekin gurkera bat eginez.)*

Mila esker.

KRISTOBITA

Erabaki dut: neurea izango da. A, horiek gerriak, hori jasa!
Txolindu nau, ia-ia! (*Badoa.*)

ROSITA (*Burla eginez.*)

«Erabaki dut: neurea izango da». Hori gizon itsusia eta gizalege gabea! Atzerritik datozen txolin horietakoren bat izango da, noski. (*Burdin-hesitik perlazko lepoko bat jausten da.*) Ene! Zer da hau? Jaungoikoa, hori perlazko lepoko zoragarria! (*Lepokoa jantzi eta esku-ispilutxo batean begiratzen du.*) Eta agindu eta egina bezalaxe daukat. Baina, norena ote da?

AITA (*Sartuz.*)

Alabatxo, zorion bete-betekoa! Zure ezkontza berbapetu berri dut!

ROSITA

Zelan eskertzen dizudan, aita. Eta Kokolitzek ere ez dizu, ba, gutxi eskertuko! Oraintxe bertan...

AITA

Zer Kokolitzxe eta zer Kokolitzxe-ondo? Zer esaten ari zara? Nik Kristobitari eman diot zure eskua, oraintxe hortik pasatu denari, hain zuzen.

ROSITA

Ba, ez dut gura, ez dut gura, hara! Eta nire eskuari dagokionez, ezelan ere ez didazu kenduko. Nik banuen senargaia... Utikan lepokoa! (*Lepokoa jaurtiz.*)

AITA

Ba, ez dago atzera bueltarik. Gizon horrek urretan dauka eta niri komeni zait; osterantzean, bihar-etzi limosna eske ibili beharko genuke.

ROSITA

Ba, ibiliko gara.

AITA

Ni nauzu aita eta neuk agintzen dut hemen... eta kito!

Ez dago honetaz gehiago hitz eginik.

ROSITA

Baina nik...

AITA

Isilik!

ROSITA

Ba, niri...

AITA

Ixo! (*Badoa.*)

ROSITA

Ai, ai! Egundo holakorik! Nire eskuaren jabe egiten da, eta nik agoantatu beste irtenbiderik ez daukat, legeak horrela esaten duela eta. (*Negar egiten du.*) Arima deabruari saldu ahal banio, behintzat...! (*Oihuz.*) Deabrua, deabrua, irten! Nik ez dut Kristobalekin ezkondu nahi eta.

AITA (*Sartuz.*)

Ze deiadar dira horiek? Isilik eta ekin bordatzeari! Hauek garaiak, hauek! Seme-alabek gurasoei agindu behar? Zuk denari baietz esango diozu, nik aitari esan nion bezalaxe zure amarekin ezkondu ninduenean, bai, zure ama... ilargiaren pareko aurpegia zuena, portzierto...

ROSITA

Ondo da. Isilduko naiz!

AITA (*Mutisa eginez.*)

Egundo holakorik!

ROSITA

Ondo da. Batetik abadea, bestetik aita; ondo izorratuta gaude neskatilak. (*Jezarri eta bordatzeari ekiten dio.*) Arratsaldero —hiru, lau— parrokuak esaten digu «Infernura joan behar duzue, gero! Jo eta kiskalita hilgo zarete! Txakurrak baino txarrago...! » Nik, berriz, pentsatzen dut txakurrak nahi dutenarekin ezkontzen direla eta ederto pasatzen dute, gainera! Biziki gustatuko litzaidake txakurra izatea! (*Malkoak xukatzen ditu.*)

KRISTOBITA (*Bere MORROIArekin, leihoan.*)

Gauza fina da. Atsegin duzu?

MORROIA (*Dardaraz.*)

Bai, jauna.

KRISTOBITA

Ahoa pitin bat handiegia, baina gorputza.... gain-gainekoa. Tratua oraindik itxi gabe daukat... Atsegin izango litzaidake berarekin mintzatzea, baina ez nuke nahi konfiantza gehiegi har dezan... Konfiantza larregiak galbidea ekar dezake. Ez ukatu!

MORROIA (*Dardaraz.*)

Baina, jauna!

KRISTOBITA

Gizonekin jokabide biri baino ezin jarraitu: edo ez ezagutu edo garbitu!

MORROIA

Ene Jaungoikoa!

KRISTOBITA

Gustatzen zaizu, ezta?

MORROIA

Berorri are gehiago, jauna.

KRISTOBITA

Aaa, pottoka gustagarria da. Eta neuretzat bakarrik!
Neuretzat bakar-bakarrik! (*Badoa.*)

ROSITA

Hauxe besterik ez genuen behar. Hau etsipena! Ni oraintxe bertan pozoinduko naiz, poxpoluekin edo barruak erreko dizkidan edabe bat hartuta.

(*Kanpai-hotsa.*)

ROSITA

Ordu batak... Gose apurrik ere ez daukat, ordea!

AHOTSA (*Kanpoan.*)

Airez aire dabiltzan

orbel iheskorrak...

ROSITA

Somatzen ditut sartzen... zure hasperen gazi eta gozoak.

(*Erloju-hotsa.*)

ROSITA (*Negarrez.*)

...zure hasperen gazi eta gozoak...

Oihala.

BIGARREN KOADROA

Antzezlekuan banku bat eta zuhaitz handi bat ager bitez. Ezkerraldeetik KOKOLITXE azaltzen da, errondan, zinta beltzdun kapa berde ilunean bilduta, gitarra eskuetan.

KOKOLITXE

Rosita ez da irteten. Ilargiaren beldur da. Ilargia ikaragarria da isilpeko maitalearentzat. (*Txistu egiten du.*)

ROSITA (*Barruan.*)

Con el vito, vito, vito,
con el vito que me muero.

KOKOLITXE (*Hurbilduz.*)

Zergatik ez zinen irteten?

ROSITA (*Leihoan, modu oso kursu eta oso poetikoan arituz.*)

Ai, ene haurtxoa! (*Geldialdia; ROSITAK negarrari ematen dio era barregarritz, ito beharrean.*) Ez daukat zurekin ezkontzerik!

KOKOLITXE

Rosita!!!

ROSITA

Zu zara nire begietako izarra! Baina ezin naiz zurekin ezkondu! (*Negarrari ematen dio.*)

KOKOLITXE

Mojatarako asmorik edo? Ezer txarrik egin ote dizut nik? Ai, ai, ai! (*Negar egiten du era barregarritz, ume baten moduan.*)

ROSITA

Jakingo duzu. Orain, agur.

KOKOLITXE (*Oihu eginez eta beheari ostikoka.*)

Ez, ez, ez, ez!

ROSITA

Agur, aita deika dut.

KOLITXE (*Bakarka.*)

Mendigoienean banengo bezalako durundia somatzen dut belarrietan. (Beheari ostikoka.) Ez duela nirekin ezkondu nahi? Tximistak erdi bi egin banindu, hobe. Ai, ai, ai! (Negar egiten du konpasari egoki-egoki jarraituz.)

MUTILA

Kokolitxe da. Zer dela eta negarrez? Jaiki zaitetz eta ez ardura izan basoan txoria arbolarik arbola ibiliagatik.

KOKOLITXE

Utz nazazu!

MUTILA

Ezinezkoa da. Zatoz nirekin, kanpoko haizeak ematen dizunean ahaztuko zaizu pena eta. Goazen, goazen.
(*Badarama. Ahotsak eta musika.*)

(Antzezlekua hutsik gelditzen da. Ilargiak plaza zabalari argi egiten dio. ROSITAren etxeko atea zabaltzen da eta AITA ageri da, grisez jantzita, arrosa koloreko ileordeaz eta aurpegia ere kolore horrekin margotua. JAUN KRISTOBITA berdez jantzita dator, sabel ikaragarri handiaz eta lepoa zerbait konkortua. Aldean, berriz, lepoko bat, txintxilin-eskumuturrekoa eta makila sendo bat, makulu gisa darabilena.)

KRISTOBITA

Beraz, tratua itxi egingo dugu, ezta?

AITA

Bai, jauna..., baina...

KRISTOBITA

Zer baina eta zer polaina? Tratua itxita dago. Nik zuri zorpetik irteteko behar dituzun ehun hogerlekoak emango dizkizut eta zuk niri, berriz, zeure alaba Rosita eskuratuko didazu..., eta pozik egon zintezke, bera... heldutxo da eta.

AITA

Hamasei urte ditu.

KRISTOBITA

Heldutxoa esan dut, eta hala dago.

AITA

Bai..., jauna, hala dago.

KRISTOBITA

Halere, neskatila polita da. Zer arraio! «Un bocatto di cardinali!»

AITA (Serio-serio.)

Berorrek badaki italieraz hitz egiten?

KRISTOBITA

Ez; umetan Italian eta Frantzia izan nintzen, Don Pantalon zeritzon batentzat zerbitzen, baina... hara, zuri ez dizu honek guztiak batere ardura!

AITA

Ez..., ez, jauna... Ez dit batere ardura.

KRISTOBITA

Gauzak horrela, bihar arratsalderako bedeinkapen guztiak emanak nahi ditut.

AITA (*Ikaraturik.*)

Hori ezin liteke, Jaun Kristobita.

KRISTOBITA

Nork esan dit ezetz? Hona nire makila: gizon asko hil ditu: frantsesak, italiarrak, hungariarrak... etxean badut zerrenda. Obeditu niri! Osterantzean, haiekin guztiekin dantza egitera

abia zintezke. Nire makilak aspaldi ez du dantzatu eta eskuetatik ihes egiten dit. Argi ibili!

AITA

Bai... , jauna.

KRISTOBITA

Orain, eutsi dirua. Garesti ere garesti ordaintzen nabil neskatzagatik, alajaina! Baina, tira, eginak egin. Ni ez naiz, emandako hitza janez, atzera egiten duten horietakoa.

AITA

(Jaungoikoa, nori eman diot neure alaba?)

KRISTOBITA

Zer diozu...? Goazen abadeari abisu ematera.

AITA (*Dardaraz.*)

Goazen.

ROSITA (*Barruan.*)

Con el vito, vito, vito,
con el vito que me muero;
cada hora, niño mío,
estoy más metida en fuego.

KRISTOBITA

Zer da hori?

AITA

Nire alabatxoa, kantari... Abesti zoragarria da!

KRISTOBITA

Bo! Neuk irakatsiko diot ahotsa grabeago jartzen,
naturalago! Harako kanta hura abesteko:

Ni naiz kapitan pilotu
ni naiz kapitan pilotu
niri behar zait obeditu, obeditu...

Oihala

HIRUGARREN KOADROA

Herri bateko taberna bat. Atzean, horma zurietan, upelak eta pitxer urdinak. Zezenketa-kartel zahar bat eta hiru kriseilu. Gaua da. Tabernaria salmahaiaren ostean dago. Gizon iletente sudurmotza da; mangutsik dago. ESPANTANUBLOS du izena.

(Erdiko atetik kapa urdin zabalean bildutako GAZTE bat (CURRO) ageri da. Sonbreiru zapala du jantzirik. Jakinmina sortu da. Aurrera jarraitzen du eta ezkeraldeko mahai batean jezartzen da kapa-sonbreiruak erantzi gabe.)

ESPANTANUBLOS

Berorrek nahi al du zerbait hartu?

GAZTEA (CURRO):

Ai! Ez.

ESPANTANUBLOS

Aspaldi heldu da?

GAZTEA

Ai! Ez!

ESPANTANUBLOS

Hasperenka dabil, antza.

GAZTEA

Ai! Ai!

(GAZTEA bakarrik gelditzen da. Burua doi-doi ageri du.)

GAZTEA

Herria zuriago somatu dut oraingoan, askoz ere zuriago.

ESPANTANUBLOS

Don Tancredo bezalaxe dago, egon ere, baina ni... (*Kalean gitarrak eta berbots alaia entzuten dira. Irtenaz.*) Zer gertatzen da?

(*Gaztea eta KOKOLITXE sartzen dira.*)

KOKOLITXE (*Mozkorturik.*)

Espantanublos, emaguzu ardoa jo eta begietatik irten arte. Ederrak izango dira gure negar-malkoak: topaziozko, errubizko malkoak... Ai, ene lagunok!

MUTILA

Hain gaztetxoa! Nik ezin zuri triste egoten utzi!

KOKOLITXE

Hark esaten zizkidanak hain ziren gauza samurrak, eztiak... Hara, esaten zidan: «Heldu gabeko marrubi bi bezala dituzu ezpainak, eta...»

MUTILA (*Aurrekoaren iharduna etenez.*)

Hori emakume hori sano erromantikoa da. Hortaz, ni ez nintzateke penatuko. Jaun Kristobita agure lodi mozkorti lozorroa da, luzaro gabe... ez kezkatu! Eta orain, edan dezagun. Hara: zure osasunean eta nire gizenean. (*Basoarekin topa eginez.*) Kokolitze: gaueko hamabietan zabalik edukiko duzu atea eta beste guztia... Nik Andre Rositaren osasunean edango dut.

GAZTEA (*Jaikiz.*)

Andre Rositaren osasunean!

MUTILA

Eta bere senargaiak zanpantzar batek bezala eztanda egin dezan.

GAZTEA (*Hurbilduz, baina aurpegia estalirik.*)

Itxaron, jaunak! Kanpotarra nauzue eta jakin gura nuke nor ote den hain alai eta hain sutsu goersten duzuen Rosita hori.

KOKOLITXE

Kanpotarra izanik, horrenbeste ardura dizu, ba?

GAZTEA

Baliteke.

KOKOLITXE

Espantanublos, itxi ezazu atea; maiatzaren atarian bagara ere, jaun honek hotz handia dauka, antza.

MUTILA

Aurpegian batez ere.

GAZTEA

Ni zuei zerbait galdetzera etorri eta, hara, nire galderei entzungor egiten diezue. Broma asko delakoan nago.

KOKOLITXE

Eta zuri asko ardura dizu, ba, nor den emakume hori?

GAZTEA

Zuk uste baino gehiago.

KOKOLITXE

Ba, hara: hori emakume hori Andre Rosita da, plazakoa, Andaluziako cantaora-rik handiena, nire... bai! Nire emaztegaia!

MUTILA (*Aurrera eginez.*)

Orain Jaun Kristobitarekin ezkonduko dena, eta hau, ba, atera kontuak!

GAZTEA (*Triste-triste.*)

Barka ezazue. Solasaldian arreta jarri dut, behin neuk ere Rosita zeritzon neskalaguna izan nuelako...

MUTILA

Jadanik ez da zure neska?

GAZTEA

Ez. Orain emakumeek txepelak dituzte gogoko. Gabon.
(*Mutisa egiten hasi.*)

MUTILA

Jauna, joan baino lehen gurekin baso bat ardo har dezazun nahi nuke. (Eskuratzen dio.)

GAZTEA (Atean, urduri.)

Mila esker, baina ez dut edaten. Gabon, jaunak. (Bere artean eta irtetera doala.) Ez dakit zelan kontrolatu naizen, ez dakit...

ESPANTANUBLOS

Baina nor arraio da gizon hori eta zertan etorri ote da hona?

KOKOLITXE

Arduratuta nago, arduratuta... Gizon hori! (Artega daude denak; ahots apalez mintzo dira.)

MUTILA (Atetik.)

Erne! Jaun Kristobita dator tabernarantz.

KOKOLITXE

Hari musturrak hausteko abagadune ona.

ESPANTANUBLOS

Nire etxean ez dut istilurik nahi. Beraz, ospa hemendik lehenbailehen.

MUTILA

Tira, tira, Kokolitze; ez zaitez liskarretan sartu. (Mutilak badarama KOKOLITXE eta upelen ostean ezkututzen dira. Eskena isilik geratzen da.)

KRISTOBITA (Atean.)

Brrrrrrruuuuum!

ESPANTANUBLOS (Ikaraturik.)

Gabon.

KRISTOBITA

Ardo ugari edukiko duzu, ezta?

ESPANTANUBLOS

Berorrek nahi adinakoa.

KRISTOBITA

Ba, guztiak nahi ditut, guztiak!

MUTILA (Bazter batetik.)

Kristobita! (Ahots txirulariz.)

KRISTOBITA

E? Nork hitzegin du?

ESPANTANUBLOS

Horko txakurtxoren bat izango da.

KRISTOBITA (Makilari heldu eta abestuz.)

Azeria: buztana ostendu!
Baietz makilaz errotik kendu!

ESPANTANUBLOS (Aztoraturik.)

Badaukat ardo gozoa, ardo zuria..., ardo... mikatza, ardo-
ardoa...

KRISTOBITA

Eta prezio onean, gero! Lapur hutsak zarete denok! Esazu
zeuk: lapur hutsak.

ESPANTANUBLOS (Dardaraz.)

Lapur hutsak.

KRISTOBITA

Bihar Rositarekin ezkondu behar dut eta ardo asko egotea
gura dut... neuk edateko.

MUTILA (*Bere upeletik.*)

Kristobita, edandakoan jausita!

KRISTOBITA

Brrrrrrr, brr, brr, brr! Zure upelek hitzegiten al dute ala
adarra jotzen zabilta?

ESPANTANUBLOS

Ni? Ni...?

KRISTOBITA

Usain egiozu makilari! Zeren usaina dauka?

ESPANTANUBLOS

Ba... ze-zera...

KRISTOBITA

Esan ezazu!

ESPANTANUBLOS

Garunak!

KRISTOBITA

Zer uste zenuen ba? Eta «edandakoan jausita» kontu hori dela eta, ikusi egin beharko zein den edandakoan jausiko dena, zu ala ni. (*Haserre bizian.*)

ESPANTANUBLOS

Baina Jaun Kristobal, Jaun Kristobal...

MUTILA (*Upel batetik.*)

Jaun Kristobal
tripa zabal!

KRISTOBITA (*Makilarekin.*)

Heldu zaizu ordua, zital hori! Barrabana halakoa!

ESPANTANUBLOS

Ai, Jaun Kristobita, erruki bedi!

MUTILA

Tripa zabal!

KRISTOBITA

Egundo holakorik! Horrelako koplak niri! Eutsi tripa zabal,
eutsi, eutsi!

(Biak irteten dira. KRISTOBITAK makilaz jotzen du ESPANTANUBLOS, eta honek arratoi baten moduan garrasi egiten du. MUTILAK barre zantzoka dihardu upeletik. Musika.)

Oihala

LAUGARREN KOADROA

Ager bedi lehengo plaza, baina ilargiak motelago argi egiten diola. Ezkerraldetik, MUTILA sartzen da, sano edanda, KOKOLITXE guztiz mozkorturik dakarrela.

MUTILA

Ipurterrea da gero, zorioneko Kristobita hori. Eta makilazotan eman dio tabernari gizajoari, makilazotan... Eta honekin zer egingo? Berton utziko dut; itzartuko da, bai, gaueko ihintza somatzen duenean. (*Badoa.*)

(*GAZTEA, kapan gordeta, eta herriko MUTIL bat sartzen dira.*)

GAZTEA

Orain pozten nau etorri izanak, baina halako amorrua daukat... hitzak ere ez zaizkit ateratzen! Ezkontzera doala diozu?

MUTILA

Bihar bertan, Kristobita deritzon aberats lozorro, astakirten, bere itzala ere txirtxilatzen duen horrekin... Baina Rositak ahaztu zaituelakoan nago.

GAZTEA

Ezin liteke; hain maite ninduen orain dela...

MUTILA

Bost urte.

GAZTEA

Zuzen zaude.

MUTILA

Zergatik utzi zenuen?

GAZTEA

Ez dakit. Hemen gehiegi nekatzen nintzen.

MUTILA

Zer egiteko asmoa duzu?

GAZTEA

Bera ikusi nahi dut.

MUTILA

Hori ezinezkoa da. Ez duzu Jaun Kristobita ezagutzen.

GAZTEA

Ba, ikusi nahi dut, kosta ahala kosta.

(Eskuinaldetik KANTSAGARRI sartzen da.)

MUTILA

A! Honek balioko digu; Kantsagarri da, zapataria. *(Ahots ozenez.)* Kantsagarri!

KANTSAGARRI

Zer..., zer..., zer...

MUTILA

Begira: gizon honek behar-behar zaitu.

KANTSAGARRI

Nork? Nork?

GAZTEA *(Aurpegia erakutsiz.)*

Begiraidazu.

KANTSAGARRI

Currito!

GAZTEA

Bai, Currito Puertokoa.

KANTSAGARRI *(Esku-zartadatxo bat sabelaldean ematen diola.)*

Txo! Loditu egin zara!

MUTILA

Egia al da bihar Andre Rositari ezkontzarako zapatak janztera zoazela?

KANTSAGARRI

Bai..., bai..., bai...

MUTILA

Ba, honek joan behar du zure ordeaz.

KANTSAGARRI

Ez, ez; ez dut nahaspilarik nahi.

CURRITO

Ez dakizu ondo zelan ordainduko nizukeen! Tira, zeure seme-alabengatik, joaten utz diezadazun erregutzen dizut.

MUTILA

Polito ordainduko dizu, gainera. Badauka dirua.

CURRITO

Gogora ezazu, Kantsagarri... (*Negar-plantak eginez.*) gure aitak zenbat maite zintuen.

KANTSAGARRI

Zaude isilik! Zer egingo diogu, ba. Utziko dizut joaten! Ni etxean geratuko naiz... Egia da, bai horixe... (*Moko-zapi haundi saskel bat ateraz.*) Izan ere, zure aitak ikaragarri maite ninduen, itzel.

CURRITO (*Hura besarkatuz.*)

Eskerrik asko, mila esker!

KANTSAGARRI

Berriz ere laranja saltzen ibiliko zara? A, zelako aldarri polita egiten zenuen! «Naranjitas, naranjaaaaas...»
(*Badoaz.*)

(*Ilargia eskenaz jabetuz doa eta gitarra-soinua airez aire dabil. Rositaren ahotsa entzuten da.*)

ROSITA

Con el vito, vito, vito,
con el vito, que me muero...
Cada hora, niño mío,
estoy más metida en fuego.

KOKOLITXE

Hau da barrutik negar egiten dudan lehen aldia! Zinez diot.
Lehen aldia!

Oihala

BOSGARREN KOADROA

Goiza da. Zapatariarenean, KANTSAGARRI dago, bere aulkian jezarrita, zaldun bota bat josten; saloitxoaren ondoan, zain, FIGARO dago, berdez jantzita; buruan saretxo beltza du eta belarrondoetan ile-gingil bana; labana zorrozten dihardu leungailu luze-luze baten bitartez.

FIGARO

Gaur bisita handia espero dut.

KANTSAGARRI

Zein bi-? Zein bi-?

(*Barrutik, xirula batek amaitzen du esaldia.*)

FIGARO

Jaun Kristobita etorriko da; Jaun Kristobita, makiladuna.

KANTSAGARRI

Ondo irudi-? Ondo irudi-?

(Xirulak amaitzen du esaldia.)

FIGARO

Bai, bai! Jakina! *(Barre egiten du.)*

(Bestaldetik CURRITO Puertokoa sartu da. Aurpegia estalita dator, ohi bezala; eskenaren erdira iristean, kontrako aldetik tarrapataka datorren FIGAROREkin topo egiten du.)

CURRITO

Labana sartzen badidazu, nik begiak aterako dizkizut!

FIGARO

Barkatu, "mesie"! Bizarra kendu behar duzu? Nire bizartegia... *(FIGAROk bere talentua goresteko imintzioak egiten ditu.)*

CURRITO

Zoaz pikutara!

FIGARO *(CURROren aldarria imitatuz.)*

Naranjitas, naranjaaaaaaas! *(Txistu egiten du.)*

CURRITO *(Zapatariarenera heltzen da.)*

Kantsagarri, emazkidazu botatxoak eta kajoitxoak.

KANTSAGARRI

Baina..., baina..., baina... *(Dardaraz.)*

CURRITO *(Haserre bizian.)*

Emateko esan dizut!

KANTSAGARRI

Eutsi..., eutsi...

FIGARO (*Saltoka.*)

Tira eta bira
ditarea galdu
tira eta bira
azkenean azaldu

KANTSAGARRI

Utzi ni bakean! Utzi bakean! (*Eztena sartzeari ekiten dio.*)

CURRITO (*Bere botekin pozak zorutzen.*)

Ardo baso biren parekoak dira, hasperen bi bezalakoak...

FIGARO

Zerbait gertatzen da. Zalantzarik gabe, zerbait gertatzen da!
Berritasunak aidean dabilta herrian. Ai, berria, berria!
Iritsiko da nire bizartegira, bai horixe. Jakingo dut, ba, zer
gertatzen den. Berriak, mundura heldu eta zabaldu orduko,
bizartegitik pasatzen dira. Bizartegiak berrien geltoki dira.
Labana honek sekretuen oskola hausten du. Bizarginok
txakur usnariak lakoxeak gaituzu; berba ilun eta zeinu
misteriotsuen sunda soma dezakegu. Jakina! Buruetako
alkate gara, ba, eta ile-basoen artean bidezidorrak zabalduz,
zabalduz... buru horien barruan zer pentsatzen den jakiten
dugu. A, zelako istorioak konta nitzakeen, bizartegiko loti
itsusienak!

KRISTOBITA (*Sartuz.*)

Bizarra kentzea nahi dut oraintxe bertan, bai jauna, oraintxe
bertan, ezkontzera noa eta. Brrrr! Inortxo ere ez dut
gonbidatuko, gainera, denok lapur hutsak zarete eta.

(*KANTSAGARRI*k bere atea itxi eta leihatilatik burua atzeratzen du.)

FIGARO

Dira.

KRISTOBITA (*Makila luzatuz.*)

Zarete.

FIGARO

Dira... hamarrak dira. (*Erlojua gordetzen du.*)

KRISTOBITA

Hamarrak izan nahiz hamaikak izan, oraintxe bertan kendu gura dut bizarra.

KANTSAGARRI

Zitala da gero!

KRISTOBITA (*Bere makilaz KANTSAGARRI buruan joz.*)

Tori eta tori!

(*KANTSAGARRIk burua babesten du, arratoiak bezala garrasika.*)

KRISTOBITA

Ekin! (*Jezartzen da.*)

FIGARO

Hori buru ederra daukazuna! Bikaina da, gero! Ereduzkoa.

KRISTOBITA

Hasi!

FIGARO (*Lanean diharduela.*)

La, lara, la. lara...!

KRISTOBITA

Ebakirik egiten badidazu, egin, kanalean irekiko zaitut, goitik behera! Goitik behera esan dut, eta goitik behera izango da!

FIGARO

Zoragarria, Jaun Txit Goren hori! Pozak zoratzen nago. La, lara, la, lara!

FIGARO (*Neskatoari begira.*)

Kantsagarri, irten zaitetz laster!

(*Neskatoa, zurturik, lo seko datzan KRISTOBITARI begira gelditzen da.*)

KRISTOBITA (*Zurrungaz.*)

Brrrrrr, brrrrr...

KANTSAGARRI (*Beldurrez.*)

Ez, ez dut irten nahi. (*Burua leihotik ateratzen du.*)

FIGARO

Hau mirestekoa da! Banekien, ba, nik. Baina, bai ona kontua! Jaun Kristobitak burua egurrezkoa du. Makal-zurez egina! Ha, ha, ha! (*Neskatoa gehiago hurbiltzen da.*) Begira ezazue, begira zenbat pintura...! Zenbat pinturaa! Ha, ha, ha!

KANTSAGARRI (*Irtenaz.*)

Esnatuko da.

FIGARO

Bekokian lakatz bi ditu. Bertatik erretxina isuriko du, izerdi gisa. Hori zen berria! Berri ikaragarria!

KRISTOBITA (*Mugituz.*)

Azkar..., brrrrr..., azkar...

FIGARO

Jauna! Bai, bai...

Oihala

SEIGARREN KOADROA

Andre Rositaren etxea. Armairu handi bi daude. ANDRE ROSITA arrosaz jantzirik dago. Paparraren gainean lepoko bat dauka.

ROSITA

Dena galdu da! Den-dena! Tormentura noa. (*Negarrez hasten da.*)

(*Ahots bat entzuten da kanpoan.*)

AHOTSA

Rosita, nik ikustearren
zure oinaren punta
edozer egingo nuke,
ez baita gauza arrunta.

ROSITA

Ai, ene ama Santa Rosa! Zein ahots ote da hori?

CURRITO (*Aurpegia estalirik, atean bat-batean agertzen da.*)

Sar daiteke?

ROSITA (*Izukurik.*)

Nor zaitut?

CURRITO

Gizonezko bat.

ROSITA

Baina, baduzu aurpegia?

CURRITO

Begitxo horiek ondo ezagutuko luketena.

ROSITA

Ahots hori...

CURRITO (*Bere kapa irekiz.*)

Begira iezadazu!

ROSITA (*Ikaraturik.*)

Currito!

CURRITO

Bai. Currito. Mundurik mundu joana, zurekin ezkontzeko itzuli dena.

ROSITA

Ez, ez! Zoaz hemendik, Jaungoikoarren! Neure hitza emanda nago. Gainera, ez zaitut maite; lehenago utzi egin ninduzun. Orain Kristobita maite dut. Zoaz, zoaz hemendik!

CURRITO

Ez naiz joango! Zertarako etorri naiz, ba?

ROSITA

A, zorigaiztokoa naiz!

CURRITO

Zatoz nirekin. Zu ikusi eta zeloek jan egiten naute.

ROSITA

Ni galtzea nahi duzu, zital horrek?

CURRITO (*Besarkatzeko asmoz hurbiltzen zaiola.*)

Rosita nirea!

ROSITA

Jendea dator! Alde hemendik, lapurra!

AITA (*Sartuz.*)

Zer gertatzen da?

CURRITO

Andre Rositari bere ezkontzarako zapatak probatzera etorri naiz, Kantsagarrik ez dauka etortzerik eta. Zoragarriak dira.

AITA

Proba iezazkiozu!

(ANDRE ROSITA aulki batean eseri da. CURRITO haren oinen aurrean beluniko jartzen da, eta AITAK egunkari bat irakurtzen du.)

CURRITO

Oi, hankatxoaren ederra!

ROSITA *(Ahots apalean.)*

A, zitala!

CURRITO *(Ozenki.)*

Igon ezazu apurtxo bat gona.

ROSITA

Badago. *(CURRITOk bota bat janzten dio.)*

CURRITO

Ea, beste apurtxo bat...?

ROSITA

Asko da, zapataritxoa.

CURRITO

Beste apurtxo bat!

AITA *(Bere aulkitik.)*

Izan zaitez esan onekoa, haurra; beste apurtxo bat.

ROSITA

Ai!

CURRITO

Beste apurtxo bat! (*ANDRE ROSITA*ren hanka begiesten gelditzen da.) Pixka bat gehiago!

AITA

Banoa. Botak poxpolin-poxpolinak dira. Bide batez ate hori itxiko dut. Hozkirri dago hemen. (*Handik irtenda, erdiko atera iristen da.*)

ROSITA (*Jaikiz.*)

Gizatxar hori...!

CURRITO

Arrosa. Maiatzeko arrosatxo hori!

ROSITA (*Txilio mehe-meheak eginez.*)

Ai, ai, ai! (*Korrikari ekiten dio eskenatokian zehar.*) Badator Jaun Kristobita! Irten zaitetz bizkor hemendik! (*Atea itxirik topatzen dute.*) Baina, zelan itxi du aitak ate hau?

CURRITO (*Dardaraz.*)

Egia esan...

ROSITA

Somatzen ditut haren urratsak eskilaratxotik datorrela. Argi egin iezadazu, Santa Rosa! (*Bitartean, CURRITO atea zabaltzen saiatzen da.*) A! Zatoz hona! (*Eskuin bazterreko armairuaren atzean ezkututzen da.*)

KRISTOBITA (*Kanpoan.*)

Brrrrr!

ROSITA (*Erdi negarrez.*)

Ai, ai, noiz ikusiko ote dut ene maitea! (*Eztarria korapilatu egiten zaio.*)

KRISTOBITA (*Atean.*)

Gizon usaina somatzen dut
Non den esan, bestela jango zaitut!

ROSITA

Baina, baina, Kristobita, esatea ere!

KRISTOBITA

Ez duzu inorekin hitz egin behar! Inorekin ere ez! Esan
dizut! (*Mmmm, zein gustagarria den! Horiek perniltxoak,
horiek!*)

ROSITA

Nik, Kristobita...

KRISTOBITA

Berehala ezkonduko gara... Aizu! Inoiz ikusi al nauzu baten
bat makilaz hiltzen? Ez? Ba, ikusi behar nauzu. Honela
egiten dut: dinbi-danba, dinbi-danba... eta gero trokartera.

ROSITA

Bai; polita da.

KRISTOBITA

Abadea zain dugu. Goazen! (*Botila bat hartuta dantza egiten
du, edaten duen bitartean.*)

ROSITA

Beraz... errezela jantziko dut.

KRISTOBITA

Neu ere banoa... kapela handi-handia janztera eta makilari
xingola batzuk ipintzera... Oraintxe nator. (*Badoa,
dantzatuz.*)

CURRITO (*Armairuko saretatik azalduz.*)

Irekidazu.

(ROSITA armairurantz abiatzen da; orduan KOKOLITXE, salto handi bat eginez, leihotik sartzen da.)

ROSITA

Ai, ene! *(Berarengana doa eta haren besoetan jausten da.)*
Zu bai! Zeu maite zaitut eta ez beste inor munduan!
(KOKOLITXEk besartean hartzen du.)

KOKOLITXE

Bihotza!

CURRITO *(Armairutik.)*

Banekien, ba! Emakume gaiztoa zara.

KOLITXE

Zer da hau?

ROSITA

Ai ene! Erotu egingo naiz!

KOKOLITXE

Zer egiten duzu satorzulo horretan? Jalgi kanpora, gizonak dauden lekura! *(Jotzen du armairua.)*

ROSITA

Erruki zakizkide!

KOKOLITXE

Errukitu zutaz, emagaldu zirtzil hori?

CURRITO

Biok ito behar zaituztetet, biok ala biok!

KOKOLITXE

Irten zaitez berehala! Hauts itzazu atea! Koldarra!

ROSITA

Badator Kristobita! Erruki, badatorrela Kristobita!

CURRITO

Irekiiiiii!

KOKOLITXE

Datorrela! Horrela ikusiko du bere andregaiarekin beste batekin nahasita dabilela.

ROSITA

Nik azalduko dizut, maitea. Ihes egizu!

KRISTOBITA (*Kanpoan.*)

Rosita... polita!

ROSITA

Ez dago denborarik. Hemen! (*Beste armairua ireki eta bertan KOKOLITXE ezkututzen du; ondoren, errezel arrosa bat jartzen du buruaren gainean.*) Hilgo naiz! (*Kantatzeko plantak egiten ditu.*)

KRISTOBITA (*Sartuz.*)

Zer astrapala izan da hori?

ROSITA

Zera... gonbidatuak dira, atean zain daudenak.

KRISTOBITA

Ez dut gonbidaturik nahi!

ROSITA

Baina... hor daude eta!

KRISTOBITA

Ba, hor badaude, joan daitezela. Joan daitezela! (*Bere kautan.*) Jakingo dut nik astrapalarena zer izan den.
(*Ozenki:*) Rosita, zatoz hona!

(*Armairuen atzetik CURRITO eta KOKOLITXEren burutxoak azaltzen dira.*)

CURRITO

Lehertzera noa!

KOKOLITXE

Beraz, zu zara emakume horren maitalea? Egongo gara buruz buru! Bai horixe!

CURRITO

Zeuk nahi duzunean, kontakatilua!

KOKOLITXE

Armairu hau burdinazkoa ez balitz...!

CURRITO

Ha!

KOKOLITXE

Sudurra koskada batez kenduko nizuke, bai gustura kendu ere! (*Kanpoan «gora ezkongaiak!, gora!» entzuten da.*)
Ezkontzera doaz... betiko ahaztuko nau! (*Negarrari emanaz.*)

CURRITO (*Deklamatuz bezala.*)

Ahazten ikastera etorri naiz herrira.

KOKOLITXE

Hark ez dit berriz esango «ene maite polita»;
nik ez diot berriz esango «maite zaitut, Rosita».

CURRITO

Betiko aldegingo dut, betiko!

KOKOLITXE

Ai, ai, ai!

CURRITO

A, eskertzarrekoa halakoa! Eskertzarrekoa, eskertzarrekoa!

(Kanpoan elizako kanpai-hotsa da, suziriak eta musika.)

KOKOLITXE

Ezingo naiz gehiago bizi!

CURRITO

Ez diot egundo beste emakumeri begiratuko! *(Txotxongilo biek negar egiten dute.)*

KRISTOBITA

Ai, Rosita nire bihotzekoa! Ai, Rosita!

ROSITA

Orain hil egingo nau makilazoka.

KRISTOBITA

Makalik zaude? Zizpuruka zaudela iruditzen zait. A, baina nirekin gustatzen zarelako da, noski... Begira nolako jantzia daukadan! Eta zelako botak! Lara, lara! A! Ekar ditzatela gozokiak eta ardoa! Ardo ugari! *(MORROIA sartzen da, botila bat dakarrela. KRISTOBITA botila bat hartu eta edaten hasten da.)* Oi, Rosita polita! Txikita, polita! Ez al naiz ezin ederragoa? Musu emango dizut! Eutsi, eutsi. *(Musu ematen dio. Une horretan KOKOLITXE eta CURRITO euren armairuetatik asomatzen dira eta amorruzko garrasia egiten dute.)* Zer da hori? Etxe honek ez ote dauka lotsarik? *(Makila hartzen du.)*

ROSITA

Ez, ez, Kristobal. Zedenak dira, zerak... haurrak kalean...

KRISTOBITA (*Makila jareginez.*)

Ba, hori astrapala ateratzen dutena! Hori astrapala!

ROSITA (*Ikaraz eta plantak eginez.*)

Noiz kontatuko dizkidazu agindutako istorioak?

KRISTOBITA

Ha, ha, ha! Istorio politak dira, bai, zure aurpegi poxpolin hori bezain politak. (*Edaten du.*) Jaun Tankredoren istorioa da, bere azpi-harriaren gainean zutik zegoen Jaun Tankredoren istorioa. Badakizu? Ñooo! Eta Juan Tenorio jaunaren istorioa, Jaun Tankredoren eta bion lehengusua zena. Bai, jauna. Nire lehengusua. Esan zeuk "nire lehengusua!"

ROSITA

Zure lehengusua!

KRISTOBITA

Rosa! Rosa! Esadazu zeozer!

ROSITA

Maite zaitut, Kristobita.

KRISTOBITA

Ole, ole! (*Musu ematen dio. Armairuetatik beste garrasi bat entzuten da.*) Hau akabua da! Akabuko akabuaren akabua! Brrrrr!

ROSITA

Ai, ene! Ez zaitez, ba, horrela jarri!

KRISTOBITA (*Makilarekin.*)

Dena delakoa, irten dadila!

ROSITA

Aizu, ez zaitez horrela jarri. Oraintxe puntuan txori handi bat pasatu da leiho ondotik... honenbesteko hegoekin... honenbestekoak!

KRISTOBITA (*Hura imitatuz.*)

Honenbestekoak! Honenbestekoak! Baina itsua ote naiz, ba, ni?

ROSITA

Ez nauzu maite...! (*Negarrari emanaz.*)

KRISTOBITA (*Hunkiturik.*)

Sinistuko dizut... ala ez dizut sinistuko? (*Makila jaregiten du.*)

(*KRISTOBITA jezartzen da, oinak mahai gainean jarri eta edaten hasten da.*)

KRISTOBITA(*Txotxongiloak armairuetan azaltzen dira eta zizpuruka dihardute.*)

Nor dabil zizpuruka?

ROSITA

Neu naiz, neu, txikitako denborak gogoratzen...

(*KRISTOBITA lo gelditzen da, botila eskuan*)

CURRITO (*Ahopean.*)

Ireki!

KOKOLITXE

Ez iezadazu ireki! Berton hil nahi dut.

ROSITA

Isil zaitetze, isildu Jaungoikoarren!

CURRITO

Sekula ikusiko ez nauzun lekura aldegingo dut.

ROSITA

Nik ez zaitut egundo maite izan. Gizon alderraia zara, joan-
etorrikoa.

KOKOLITXE

Zer entzuten dut?

ROSITA

Zeu bakarrik, maitea!

KOKOLITXE

Ai!

KRISTOBITA

Brrrrr! Eltxo zitalak! Eltxo petralak!

ROSITA

Santa Rosa: ez dadila esnatu! (*Armairu batera jo eta, kontu
handiz, ireki egiten du.*)

(Eskena hau guztia azkar-azkar eta ahots apalez gertatuko da.)

CURRITO (*Armairutik irteten dela.*)

Agur betiko, eskertzarreko hori! Hauxe da nire pena: ez
zaitudala sekula ahaztuko.

KRISTOBITA

A! Zer? Zer? Brrr!

CURRITO (*Puñala ateraz.*)

Lasai, jauna, lasai!

KRISTOBITA

A, hil egingo zaitut, hil eta txixiki egin, hezurak txikitu!
Hau ordainduko didazu, Andre Rosita, andregaiztoa! Zugatik
ehun hogereko pagatu eta gero hau! Brrr...! Arrrrr!
Amorruaren amorruaz ito egiten naiz ! Arrrrr! Zer egiten
zenuen hemen?

CURRITO (*Dardaraz.*)

Zera... gogoak ematen didana.

KRISTOBITA

Arrrrr! Hortaz, gogoak ematen dizuna? Arrr! Tori! Tori! Tori
gogoa! (*CURRITOk ihesari ematen dio. KRISTOBITA haren
jarraian dabil, esaten diola:*) Tori gogoa! Tori gogoa!

(*ROSITAk txilio garratz-garratzak egiten ditu, barre-algara histerikoekin
batera.*)

KOKOLITXE

Irekidazu, neuk hilgo dut honantz datorrenean!

ROSITA

Irekiko dizut? (*Irekitzera doa.*) Ez dizut irekiko! Ai, ene!

KOKOLITXE

Rosita: utzidazu gizon horri sama bihurritzen.

ROSITA

Irekiko dizut? (*Irekitzera doa.*) Ez dizut irekiko! Orain
badator, eta hilgo gaitu.

KOKOLITXE

Hil gaitezen elkarrekin!

ROSITA

Irekiko dizut? Bai, bai! Irekiko dizut. (*Irekitzen dio.*) Nire bihotza! Nire lorategiko arbolatxo hori!

KOKOLITXE (*Hura besarkatuz.*)

Krabelin kultibatua! Kanela zotza! (*Operako duo-etako moduko idilioa hasten da.*)

ROSITA

Zoaz zeure etxera; ni hiltzera noa laster.

KOKOLITXE

Ez!

KRISTOBITA (*Atean azaltzen da, erabat txunditurik geldituz.*)

Arrrr! Zenbat maitale ote duzu, ba? Bi, hiru, dozenaka? Prestatu trokarako! Brrrr! Brrrr! (*KOKOLITXEk eta ROSITAK elkarri musu ematen diote, KRISTOBITAREN aurrean.*) Ezinezkoa da! Nik hil ditut hirurehun ingeles, eta hirurehun konstantinoplar ere bai! Gogoratuko zarete nirekin! Ai, ai! (*Makila jausi egiten zaio eskuetatik.*) Ai, nire tripa! Hilgo naiz zuen erruz! Ai, hil behar dut! Deitu abadeari!

ROSITA (*Garrasi ezin agudoagoak jaurtiz, korrika dabil eskenatokitik, bere buztan luzea narras doala.*)

Aitaaa! Aitaaa!

KRISTOBITA

Arrr! Danba! Amaitu dut! Nireak egin du! (*Zilborrez gora gelditzen da, eskuak gora; ondoren, eskenatokitik kanpora jausten da.*)

ROSITA

Hil da! Ene Jaungoikoa, hau estualdia!

KOKOLITXE

Begira!

AITA

Leher egin du!

(Ondoko elkarrizketa kantatua da, «Din-dan, nor hil da, Peru Zapataria» kantaren doinuz abes daitekeena.)

ROSITA ETA KOKOLITXE

Din-dan, nor hil da?

DENAK

Kristobita lodia.

ROSITA ETA KOKOLITXE

Zer egin dau?

DENAK

Pekatu. Ehundaka gizon kolpatu, makilarekin egurtu,
trokartera bialdu.

ROSITA ETA KOKOLITXE

Hori baino ez badau egin
beharko jako parkatu.

(KRISTOBITA jasotzen dute.)

DENAK

Babalasto handiari
lur ematera goaz.
Kristobita mozkortia
ez da itzuliko erraz.
Ran, rataplan, rataplan, rataplan!
Rataplan!

(Denak aldentzen dira.)

KOKOLITXE

Bularra txintxilinez beteta somatzen dut orain.

ROSITA

Zeuretzat izango dira nire negar-malkoak eta nire musuak.
Zeuretzat, krabelin hori.

(KOKOLITXE eta ROSITA besarkaturik gelditzen dira.)

Oihala

AMAIERA

Jaun Kristobal eta Andere eta Rositaren TRAGIKOMEDIA